

Інтеграція систем загальної середньої освіти країн Європейського Союзу до європейського освітнього простору: прогрес у досягненні стратегічних пріоритетів

І. В. Борисенко,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України*

Констатовано, що інтеграція національних систем загальної середньої освіти країн-членів ЄС у європейський освітній простір характеризується чіткою орієнтацією на стратегічні пріоритети та моніторинг прогресу за допомогою ключових індикаторів. Основними особливостями цієї інтеграції визначено: спільність ключових орієнтирів, нерівномірність прогресу; комплексний стратегічний підхід, який передбачає визначення груп ризику та профілактичні заходи (системи раннього попередження, гнучкість освітніх траєкторій), заходи втручання (мовна підтримка, оптимізація профорієнтації), компенсаційні заходи (заохочення до повторного вступу).

Аналіз моніторингу прогресу в країнах ЄС виявив відсутність синхронності прогресу між різними індикаторами у досягненні пріоритетів, зокрема, значним погіршенням якості базових навичок та відносним успіхом у скороченні дострокового залишення освіти. Водночас, моніторинг виявив, що системи освіти зіткнулися з гострою кризою якості, що чітко проявилася у зростанні частки учнів із низькою успішністю за результатами PISA 2022 року. Найбільш значущий спад у математиці зафіксовано у Нідерландах, Польщі та Словаччині. Водночас, у більшості країн, включаючи країни Балтії та Португалію, спостерігається недостатній відсоток учнів з найвищими досягненнями. Ця тенденція ставить під сумнів майбутній інноваційний потенціал та конкурентоспроможність цих держав. Нідерланди є винятком: країна зберігає найвищий показник відмінників у ЄС, незважаючи на загальний спад середніх результатів. Це підтверджує глибоку проблему освітньої диференціації та надмірну орієнтацію на національні тести, а не на розвиток компетентностей.

Здійснено огляд освітніх реформ, які були заплановані та впроваджені в країнах ЄС протягом 2021–2025 років для досягнення запланованих цілей. Ці ініціативи демонструють комплексний підхід до модернізації, сфокусований на підвищенні якості, безпеки, інклюзивності та актуальності освітнього процесу в контексті цифрової трансформації. Ключові тенденції та спільні пріоритети включають посилення безпеки та здоров'я учнів, регулювання цифрового середовища, забезпечення якості та актуальності навчального контенту, покращення кадрової політики та фінансової підтримки. Загалом, реформи відображають усвідомлення того, що сучасна освіта має забезпечити учнів не лише академічними знаннями, а й життєво важливими навичками (фізична, психологічна стійкість, цифрова грамотність, громадянська позиція) в умовах, які гарантують їхню безпеку та рівність можливостей.

Зроблено висновок, що спільні стратегічні пріоритети європейського співробітництва у галузі освіти і навчання, працюють на інтеграцію у тому числі загальної середньої освіти країн ЄС у європейський освітній простір. Цей рух є постійним, цілеспрямованим процесом, який передбачає не лише постійний моніторинг прогресу, а й глибокий аналіз соціально-економічних та структурних чинників для забезпечення справедливого та інклюзивного доступу до якісної освіти.

Напрями та інноваційні практики інтеграції загальної середньої освіти України в європейський освітній простір

О. З. Глушко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України

Проведене дослідження напрямів та інноваційних практик інтеграції загальної середньої освіти України в європейський освітній простір підкреслило стратегічну значущість цього процесу для підвищення якості національної освіти. Цей процес вимагає від української системи освіти адаптації до європейських стандартів і норм. Перспектива членства України у ЄС безумовно інтенсифікувала цей процес.

Зазначено, що прослідковується чітка тенденція до інтеграції української шкільної освіти в європейський освітній простір, яка реалізується через такі ключові напрями та інноваційні практики:

- законодавча гармонізація національного освітнього законодавства з європейськими стандартами та нормами;*
- змістова модернізація через перехід до компетентнісної парадигми;*
- інклюзивна трансформація, спрямована на забезпечення рівності, доступності та якості освіти для всіх учнів (через розвиток інклюзивно-ресурсних центрів). Доведено, що розвиток інклюзивної освіти є невід'ємною складовою процесу євроінтеграції та важливим кроком на шляху до побудови якісної, доступної та справедливої освіти, яка відповідає європейським цінностям та стандартам. Успішна реалізація цієї тенденції сприяє не лише підвищенню якості освіти, але й формуванню інклюзивного суспільства, де кожна дитина має можливість повноцінно розвиватися та реалізовувати свій потенціал;*
- цифрова трансформація як фундаментальний чинник забезпечення безперервності та якості освіти. Учні та педагоги повинні володіти набором компетентностей, що дозволяють реалізувати потенціал цифрових технологій в освітньому процесі;*
- міжнародна мобільність та поглиблення співпраці (програми Erasmus+, eTwinning). Участь у таких програмах забезпечує формування міжкультурної обізнаності всіх учасників освітнього процесу.*

Доведено, що вирішальна роль у цьому процесі належить професійному розвитку педагога, який має виступати агентом змін. Успішність інтеграції прямо